

**ՀՀ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՀՀ-Ի ՈՒ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԵՎ
ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ՄԻՋԵՎ «ՀԱՄԸՆԴՆՈՒՐ
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԾԱԾԿՈՒՅԹԻ ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ» ՎԱՐԿԱՅԻՆ
ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ`
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Գլխավոր տեղեկություն

Համար ՍԴՈ-1760

Տիպ Որոշում

Ակտի տիպ Հիմնական ակտ (26.11.2024-մինչ օրս)

Կարգավիճակ Գործում է

Սկզբնաղբյուր Միասնական կայք 2024.11.25-2024.12.08
Պաշտոնական հրապարակման օրը 29.11.2024

Ընդունող մարմին ՀՀ Սահմանադրական դատարան

Ընդունման ամսաթիվ 26.11.2024

Ստորագրող մարմին Նախագահող

Ստորագրման ամսաթիվ 26.11.2024

Ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվ 26.11.2024

ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ Ը

Քաղ. Երևան

26 նոյեմբերի 2024 թ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԵՎ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ՄԻՋԵՎ «ՀԱՄԱՆԿՆԵՐՈՒՄ ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ԾԱԾԿՈՒՅԹԻ ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ» ՎԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ԴԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Ա. Դիլանյանի (նախագահող), Վ. Գրիգորյանի, Հ. Թովմասյանի, Դ. Խաչատուրյանի, Ե. Խունդկարյանի, Հ. Հովակիմյանի, Ե. Շաթիրյանի, Ս. Սաֆարյանի, Ա. Վաղարշյանի,

մասնակցությամբ՝

Կառավարության ներկայացուցիչ՝ Առողջապահության նախարարի առաջին տեղակալ
Լենա Նանուշյանի,

համաձայն Սահմանադրության 168-րդ հոդվածի 3-րդ կետի, 169-րդ հոդվածի 3-րդ մասի,
ինչպես նաև «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 23-րդ
հոդվածի 1-ին մասի, 40 և 74-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում բանավոր ընթացակարգով քննեց «Հայաստանի Հանրապետության ու
Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև «Համընդհանուր
առողջապահական ծածկույթի ծրագրի իրականացում» վարկային համաձայնագրում
ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը
որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Կառավարությունն իր՝ 2024 թվականի սեպտեմբերի 12-ի N 1455-Ա որոշմամբ
հավանություն է տվել «Հայաստանի Հանրապետության ու Վերակառուցման և զարգացման
միջազգային բանկի միջև «Համընդհանուր առողջապահական ծածկույթի ծրագրի
իրականացում» վարկային համաձայնագիրը վավերացնելու մասին» օրենքի նախագծի
վերաբերյալ Կառավարության օրենսդրական նախաձեռնությանը և որոշել է այդ
համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը
համապատասխանությունը որոշելու նպատակով դիմել Սահմանադրական դատարան:

Գործի քննության առիթը Կառավարության 2024 թվականի սեպտեմբերի 13-ին
Սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Լսելով սույն գործով զեկուցողի զեկույցը, Կառավարության ներկայացուցչի
բացատրությունները, հետազոտելով համաձայնագիրը և գործում առկա մյուս
փաստաթղթերը՝ Սահմանադրական դատարանը **պարզեց.**

1. Հայաստանի Հանրապետության ու Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի
միջև «Համընդհանուր առողջապահական ծածկույթի ծրագրի իրականացում» վարկային
համաձայնագիրը (այսուհետ՝ Համաձայնագիր) ստորագրվել է 2024 թվականի հուլիսի 25-ին՝
առաջնային առողջապահության որակը բարելավելու, առողջապահության պետական
ծախսերի արդյունավետությունը բարձրացնելու և առողջապահական ծառայություններից
օգտվելու ֆինանսական խոչընդոտները նվազեցնելու նպատակով:

2. Համաձայնագրով Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկը (այսուհետ՝
Բանկ) համաձայնում է Հայաստանի Հանրապետությանը տրամադրել հարյուր երկու միլիոն
եվրոյի չափով (102,000,000 եվրո) վարկ, որը կարող է ժամանակ առ ժամանակ փոխարկվել
Արժույթի փոխարկման միջոցով (Վարկ)՝ Համաձայնագրի 1-ին հավելվածում նկարագրված
ծրագիրը (այսուհետ՝ Ծրագիր) ֆինանսավորելու համար:

3. Համաձայնագիրն ունի երեք հավելված և մեկ առդիր, որոնք դրա անբաժան մասն են
կազմում **Հավելված 1.** «Ծրագրի նկարագրությունը», **Հավելված 2.** «Ծրագրի
իրականացումը», **Հավելված 3.** «Հանձնառությամբ պայմանավորված աստիճանական
մարման ժամանակացույց» և **Առդիր.** «Սահմանումները»:

4. Համաձայնագրին կից ներկայացված՝ Արտաքին գործերի նախարարության՝
Համաձայնագրի վավերացման կամ հաստատման արտաքին քաղաքական
նպատակահարմարության մասին եզրակացության և ուժի մեջ մտնելու կարգի վերաբերյալ
տեղեկանքի համաձայն՝ Ծրագրի իրականացումը կարող է նպաստել Առողջապահության
համաշխարհային կազմակերպության (WHO) շրջանակներում և համապատասխան
միջկառավարական մարմինների շրջանակներում ընդունված բանաձևերի և հռչակագրերի
միջոցով Հայաստանի Հանրապետության կողմից ստանձնած հանձնառությունների
իրագործմանը, որոնք միտված են Առողջության համապարփակ ծածկույթի (UHC) ներդրմանը:

Համաձայնագրին կից ներկայացված՝ Առողջապահության նախարարության՝ Համաձայնագրի վավերացման նպատակահարմարության վերաբերյալ տեղեկանքի համաձայն՝ Վարկային ծրագիրը արդյունքահեն է, այսինքն՝ վարկային գումարից մասհանումներն իրականացվելու են նախապես համաձայնեցված և սահմանված թիրախներին (մասհանման հետ կապակցված ցուցանիշներ՝ ՄԿՑ) հասնելու դեպքում: Վարկային ծրագրի փաթեթի նախապատրաստումը տևել է շուրջ մեկ տարի, և ցուցանիշները մշակվել են Առողջապահության նախարարության, ֆինանսների նախարարության և Համաշխարհային բանկի համատեղ աշխատանքի և համաձայնեցման արդյունքում:

5. Համաձայնագրով Հայաստանի Հանրապետությունն ստանձնում է, մասնավորապես, ներքոնշյալ պարտավորությունները՝

- վճարել միանվագ կոմիսիոն վճար՝ Վարկի գումարի մեկ քառորդ (0.25%) տոկոսին հավասար չափով (Հոդված II, բաժին 2.03),

- վճարել պարտավորավճար՝ Չառհանված Վարկի մնացորդի տարեկան մեկ քառորդ (0.25%) տոկոսին հավասար չափով (Հոդված II, բաժին 2.04),

- վճարել տոկոսադրույք, որը Կողմնորոշիչ տոկոսադրույքն է գումարած Լողացող սպրեդը կամ այնպիսի տոկոսադրույք, որը կարող է կիրառվել Փոխարկումից հետո՝ համաձայն Ընդհանուր պայմանների 3.02 (ե) բաժնի (Հոդված II, բաժին 2.05),

- սկսած 2039 թվականի հուլիսի 15-ից մինչև 2049 թվականի հունվարի 15-ը ներառյալ՝ կիսամյակային կտրվածքով՝ յուրաքանչյուր տարվա հունվարի 15-ին և հուլիսի 15-ին վերադարձնել Վարկի մայր գումարը՝ 5 % մասնաբաժնով (Հոդված II, բաժիններ 2.06, 2.07 և Հավելված 3),

- հայտարարել Ծրագրի մասով Հայաստանի Հանրապետության հանձնառությունը և այդ նպատակով Ծրագիրն իրականացնել Առողջապահության նախարարության միջոցով՝ Ընդհանուր պայմանների V հոդվածի և Համաձայնագրի 2-րդ հավելվածի դրույթներին համապատասխան (Հոդված III, բաժին 3.01),

- Ծրագրի իրականացման ընդհանուր պատասխանատվությունը վերապահել Առողջապահության նախարարությանը, ոչ ուշ, քան Ուժի մեջ մտնելու ամսաթվից մեկ (1) ամիս հետո ստեղծել Բանկի համար ընդունելի մանդատով, կազմով և ռեսուրսներով Տեխնիկական աշխատանքային խումբ, որը պատասխանատու կլինի Ծրագրի համակարգման և Ծրագրի իրականացման դյուրացման համար, և ոչ ուշ, քան Ուժի մեջ մտնելու ամսաթվից մեկ (1) ամիս հետո, եթե Բանկի և Հայաստանի Հանրապետության միջև այլ համաձայնություն ձեռք չի բերվել, Կառավարության որոշմամբ նշանակել Առողջապահական ծրագրերի իրականացման գրասենյակ (ԱԾԻԳ) և Ծրագրի իրականացման ամբողջ ընթացքում վարել դրա աշխատանքը, որը պատասխանատու կլինի Ծրագրի իրականացման համար, կունենա համապատասխան անձնակազմ ու ռեսուրսներ և կգործի Բանկի համար ընդունելի տեխնիկական առաջադրանքի համաձայն, պատասխանատու կլինի նաև Ծրագրի գործողությունների ամենօրյա համակարգումն իրականացնելու համար (Հավելված 2, բաժին I, կետ «Ա», ենթակետ 1),

- ապահովել, որ ոչ մի Մասնակից տարածաշրջան իրավասու չլինի Վարկային միջոցներից ֆինանսավորվելու համար, քանի դեռ և եթե Հայաստանի Հանրապետությունը Առողջապահության նախարարության միջոցով յուրաքանչյուր Մասնակից տարածաշրջանի հետ չի կնքել Բանկի համար ընդունելի՝ Մասնակցության մասին համաձայնագիր՝ Հայաստանի Հանրապետությունում Ծրագիրն իրականացնելու պարտավորությունը կատարելու նպատակով Մասնակից տարածաշրջանի համար Ծրագրով նախատեսված հատուկ պահանջներ սահմանելու համար (Հավելված 2, բաժին I, կետ «Ա», ենթակետ 2),

- Առողջապահության նախարարության միջոցով ընդունել Բանկի համար ընդունելի Ծրագրի գործառնությունների ձեռնարկը և այնուհետև ապահովել, որ Ծրագիրն իրականացվի համաձայն այդ ձեռնարկի, որով սահմանվում են Ծրագրի իրականացման համար ինստիտուցիոնալ, վարչարարական, ֆինանսական, տեխնիկական և գործառնական ուղեցույցները և ընթացակարգերը, ինչպես նաև համաձայնեցված Ծրագրի գործողությունների պլանը, այդ թվում, inter alia՝ Ծրագրի գործողությունների և մանրամասն Ծրագրային ծախսերի սահմանումը, Ծրագրի բնապահպանական և սոցիալական ռիսկերի նվազեցման միջոցառումներն ու փաստաթղթերը, Ծրագրի համար կիրառելի ֆինանսական կառավարման, աուդիտի և գնումների արձանագրություններն ու չափորոշիչները, Հակակոռուպցիոն ուղեցույցներին համապատասխանելու արձանագրությունները, Ստուգման արձանագրությունները, որոնք համաձայնեցվել են Բանկի հետ՝ մասհանման հետ կապված ցուցանիշի (այսուհետ՝ ՄՀԿՑ) և դրանց համապատասխան մասհանումների հետ կապված արդյունքների (այսուհետ՝ ՄՀԿԱ) ձեռքբերումը գնահատելու համար, Ծրագրի բողոքարկման մեխանիզմը, ինչպես նաև դրա հետ կապված արձանագրությունները և ընթացակարգերը՝ բողոքների քննարկման և գեկուցման համար, մշտադիտարկման և գնահատման պահանջները, այդ թվում՝ Ծրագրի ստուգման համակարգերը, և ցանկացած այլ տեխնիկական և կազմակերպչական պայմանավորվածություն և ընթացակարգ, որոնք կպահանջվեն Ծրագրի համար (Հավելված 2, բաժին I, կետ «Բ», ենթակետ 1),

- զգալիորեն և (կամ) Էականորեն չփոփոխել, չվերանայել, չիրաժարվել, չեղյալ չհամարել կամ չկասեցնել Ծրագրի գործառնությունների ձեռնարկի որևէ դրույթ՝ առանց Բանկի նախնական գրավոր համաձայնության (Հավելված 2, բաժին I, կետ «Բ», ենթակետ 2),

● ոչ ուշ, քան Ուժի մեջ մտնելու ամսաթվից վեց (6) ամիս հետո նշանակել անկախ ստուգող մարմին և այնուհետև Ծրագրի իրականացման ամբողջ ընթացքում վարել դրա աշխատանքը, որը փորձառու է, որակավորված և գործում է Բանկի համար ընդունելի տեխնիկական առաջադրանքի համաձայն (Անկախ ստուգող մարմին), որպեսզի այն իրականացնի ՄՀԿՑ-ների/ՄՀԿԱ-ների ձեռքբերման ստուգումը Համաձայնագրի հավելված 2-ի IV Ա.2 բաժնի աղյուսակում սահմանված կարգով, և առաջարկի համապատասխան հատկացումներ, որոնք պետք է կատարվեն համաձայն այդ բաժնի, և ապահովի, որ Անկախ ստուգող մարմինը ՄՀԿՑ-ների/ՄՀԿԱ-ների ստուգման գործընթաց(ներ)ն իրականացնի Ստուգման արձանագրություններին համապատասխան, և ժամանակին ու Բանկին բավարարող ձևով ու բովանդակությամբ համապատասխան ստուգման հաշվետվությունները ներկայացնի Բանկ (Հավելված 2, բաժին I, կետ «Գ», ենթակետ 1),

● Ծրագիրն իրականացնելու նպատակով իրականացնել Բանկի հետ համաձայնեցված Ծրագրի գործողությունների պլանը՝ համաձայն նշված Ծրագրի գործողությունների պլանով սահմանված ժամանակացույցի, ինչպես նաև Բանկին բավարարող ձևով ու բովանդակությամբ, վարել քաղաքականություններ և ընթացակարգեր, որոնք հնարավորություն կտան Բանկին բավարարող ձևով և բովանդակությամբ վերահսկելու և գնահատելու նշված Ծրագրի գործողությունների պլանի իրականացումը (Հավելված 2, բաժին I, կետ «Դ», ենթակետ 1),

● առանց Բանկի նախնական գրավոր համաձայնության՝ զգալիորեն և (կամ) Էականորեն չփոփոխել, չվերանայել, չիրաժարվել, չեղյալ չհամարել կամ չկասեցնել Ծրագրի գործողությունների պլանի որևէ դրույթ (Հավելված 2, բաժին I, կետ «Դ», ենթակետ 2),

● ապահովել, որ Ծրագրի շրջանակներում բացառվի ցանկացած գործողություն, որը, Բանկի կարծիքով, կարող է ունենալ զգայուն, բազմազան կամ աննախադեպ Էական բացասական ազդեցություններ շրջակա միջավայրի և (կամ) ազդակիր մարդկանց վրա (Հավելված 2, բաժին II, կետ «1»),

● ապահովել, որ Ծրագրի շրջանակներում բացառվի ցանկացած գործողություն, որը կներառի աշխատանքների գնումներ, որոնց արժեքը գնահատվում է յոթանասունհինգ միլիոն դոլարին (75,000,000 դոլար) համարժեք գումար կամ ավելի՝ մեկ պայմանագրի համար, կներառի ապրանքների գնումներ, որոնց արժեքը գնահատվում է հիսուն միլիոն դոլարին (50,000,000 դոլար) համարժեք գումար կամ ավելի՝ մեկ պայմանագրի համար, կներառի ոչ խորհրդատվական ծառայությունների գնումներ, որոնց արժեքը գնահատվում է հիսուն միլիոն դոլարին (50,000,000 ԱՄՆ դոլար) համարժեք գումար կամ ավելի՝ մեկ պայմանագրի համար, կամ կներառի խորհրդատուների ծառայությունների գնումներ, որոնց արժեքը գնահատվում է քսան միլիոն դոլարին (20,000,000) համարժեք գումար կամ ավելի՝ մեկ պայմանագրի համար (Հավելված 2, բաժին II, կետ «2»),

● Ծրագրի յուրաքանչյուր հաշվետվություն Բանկին տրամադրել յուրաքանչյուր օրացուցային կիսամյակի ավարտից ոչ ուշ, քան մեկ ամիս հետո՝ ներկայացնելով օրացուցային կիսամյակը (Հավելված 2, բաժին III),

● անկախ Համաձայնագրի 2-րդ Հավելվածի IV Բաժնի «Ա» մասի դրույթներից՝ որևէ առհանում չկատարել նախքան Ստորագրման ամսաթիվը ձեռք բերված ՄՀԿԱ-ների հիման վրա, բացառությամբ, որ մինչև չորս միլիոն վեց հարյուր քառասուն հազար եվրոն (4,640,000 եվրո) չգերազանցող ընդհանուր գումարի առհանումները կարող են կատարվել մինչև այս ամսաթիվը, սակայն 2023 թվականի դեկտեմբերի 7-ին կամ դրանից հետո ձեռք բերված 6.1-ի ՄՀԿԱ-ների հիման վրա (Հավելված 2, բաժին IV, մաս «Բ», կետ 1, ենթակետ «ա»),

● անկախ Համաձայնագրի 2-րդ Հավելվածի IV Բաժնի «Ա» մասի դրույթներից՝ որևէ առհանում չկատարել որևէ ՄՀԿԱ-ի մասով, քանի դեռ և եթե Հայաստանի Հանրապետությունը Բանկին չի ներկայացրել բավարար ապացույցներ առ այն, որ Համաձայնագրի 2-րդ Հավելվածի IV Բաժնի «Ա» մասի աղյուսակում նշված ՄՀԿԱ-ները ձեռք են բերվել (Հավելված 2, բաժին IV, մաս «Բ», կետ 1, ենթակետ «բ»):

6. Սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում նշել, որ Սահմանադրական դատարանն իր նախկին որոշումներում (օր.՝ ՍԴՈ-1273, ՍԴՈ-1283, ՍԴՈ-1284, ՍԴՈ-1328 և այլն), այնպես էլ իր որոշումների կատարման վերաբերյալ նախորդ տարիների հաղորդումներում բազմիցս անդրադարձել է վարկային միջոցներով ֆինանսավորվող ծրագրերի հստակության, այդ միջոցների նպատակային օգտագործման, դրանց նկատմամբ արդյունավետ վերահսկողության անհրաժեշտության հիմնախնդիրներին՝ նշելով, որ նման համաձայնագրերով նախատեսված ծրագրերի ընդհանուր բնույթը պահանջում է համաձայնագրերի կատարման նկատմամբ հստակ մշտադիտարկում, որը թույլ կտա խուսափել վարկային համաձայնագրերի իրագործման պրակտիկայում տեղ գտած թերություններից և բացթողումներից, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության դրույթների հնարավոր խախտումներից: Սահմանադրական դատարանը, վերահաստատելով նաև 2020 թվականի հոկտեմբերի 2-ի ՍԴՈ-1548 որոշմամբ արտահայտած իր իրավական դիրքորոշումը, ևս մեկ անգամ շեշտադրում է վարկային միջոցների նպատակային և արդյունավետ օգտագործման կարևորությունը, ինչպես նաև այդ միջոցների նկատմամբ պատշաճ վերահսկողության անհրաժեշտությունը:

7. Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ Համաձայնագրի պաշտոնական հայերեն թարգմանության և դրա բնօրինակ տեքստերի միջև առկա են մի շարք

թարգմանչական անհամապատասխանություններ ու անճշտություններ, որոնք թեև բովանդակային առումով խնդիր չեն հարուցում Համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների սահմանադրականության բացահայտման տեսանկյունից, այդուհանդերձ, կարող են որոշակի խնդիրներ առաջ բերել Համաձայնագրի մեկնաբանման և կիրառման ընթացքում:

Սահմանադրական դատարանը նաև փաստում է, որ Համաձայնագրով Հայաստանի Հանրապետության կողմից ստանձնվող պարտավորությունները վերաբերելի են Ազգային ժողովի ու Կառավարության լիազորություններին, և Համաձայնագրի վավերացման նպատակահարմարության հարցը գտնվում է հիշյալ մարմինների լիազորությունների տիրույթում:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Սահմանադրության 168-րդ հոդվածի 3-րդ կետով, 170-րդ հոդվածի 1-ին և 4-րդ մասերով, ինչպես նաև «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 63, 64 և 74-րդ հոդվածներով՝ Սահմանադրական դատարանը **որոշեց.**

1. Հայաստանի Հանրապետության ու Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև «Համընդհանուր առողջապահական ծածկույթի ծրագրի իրականացում» վարկային համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Սահմանադրությանը:
2. Սահմանադրության 170-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

Նախագահող

Ա. Դիլանյան

26 նոյեմբերի 2024 թվականի
ՍԴՈ-1760

Պաշտոնական հրապարակման օրը՝ 29 նոյեմբերի 2024 թվական:

ՀԱՏՈՒԿ ԿԱՐԾԻՔ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԿՈՂՄԻՑ «2024 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈՒՆԻՍԻ 25-ԻՆ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝ «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԵՎ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ՄԻՋԵՎ «ՀԱՄԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ԾԱԾԿՈՒՅԹԻ ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ» ՎԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ» ԳՈՐԾՈՎ 2024 ԹՎԱԿԱՆԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 26-ԻՆ ԿԱՑԱՑՎԱԾ ՍԴՈ-1760 ՈՐՈՇՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Սահմանադրական դատարանը, դռնբաց դատական նիստում բանավոր ընթացակարգով քննության առնելով «2024 թվականի հուլիսի 25-ին ստորագրված «Հայաստանի Հանրապետության ու Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև «Համընդհանուր առողջապահական ծածկույթի ծրագրի իրականացում» վարկային համաձայնագրում (այսուհետ նաև՝ Համաձայնագիր) ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը, 2024 թվականի նոյեմբերի 28-ին ընդունել է ՍԴՈ-1760 որոշումը (այսուհետ նաև՝ Որոշում), որով Համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունները ճանաչվել են Սահմանադրությանը համապատասխանող:

Հիմք ընդունելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 62-րդ հոդվածի 10-րդ մասը՝ ստորև ներկայացնում եմ Որոշման վերաբերյալ հատուկ կարծիք (չհամընկնող)՝ ներքոհիշյալ հիմնավորմամբ:

Սույն գործի նախապատմությունը հետևյալն է.

Սահմանադրական դատարանի 2024 թվականի հոկտեմբերի 4-ի ՍԴՈ-150 աշխատակարգային որոշմամբ Համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ գործն ընդունվել է քննության, գործով զեկուցող է նշանակվել Սահմանադրական դատարանի դատավոր Ս. Սաֆարյանը: Գործով զեկուցողի միջնորդությամբ նույն Որոշմամբ որոշվել է գործի հանգամանքների առավել արդյունավետ բացահայտման նպատակով գործի դատաքննությունն իրականացնել բանավոր ընթացակարգով: Չեկուցող դատավորի միջնորդության հիմքում ընկած է նաև սույն գործով դիմող Կառավարության ներկայացուցչին լսելու անհրաժեշտությունը:

2024 թվականի նոյեմբերի 19-ին նշանակված դատական նիստը հետաձգվել է Կառավարության ներկայացուցչի հարգելի ճանաչված բացակայության հիմքով:

2024 թվականի նոյեմբերի 26-ին դատական նիստը կայացել է, նիստին մասնակցել է Կառավարության ներկայացուցիչ՝ Առողջապահության նախարարի առաջին տեղակալ Լ. Նանուշյանը:

Նույն օրը սույն գործով դռնփակ խորհրդակցության ժամանակ Սահմանադրական դատարանը, հիմք ընդունելով Սահմանադրական դատարանի աշխատակարգի 50-րդ կետի

պահանջները, ընդունել է ՍԴԱՌ-183 աշխատակարգային որոշումը՝ գործով գեկուցողին փոխարինելու վերաբերյալ:

Սահմանադրափրավական վեճն ունի այն բովանդակությունը, թե արդյոք Համաձայնագրով ստանձնած պարտավորությունները համահունչ են Սահմանադրության 13-րդ հոդվածով ամրագրված՝ արտաքին քաղաքականության հիմնական սկզբունքներին:

1. Նախ՝ հարկ եմ համարում անդրադառնալ Սահմանադրության 168-րդ հոդվածի 3-րդ կետով սահմանված՝ միջազգային պայմանագրերում ամրագրված պարտավորությունների սահմանադրականությունը որոշելու՝ Սահմանադրական դատարանի լիազորության առարկայական սահմաններին՝ անհրաժեշտ համարելով որոշակիացնել Սահմանադրության 13-րդ հոդվածով նախատեսված՝ միջազգային պայմանագրում ամրագրված պարտավորությունների սահմանադրականության գնահատման չափորոշիչների և Սահմանադրության 146-րդ հոդվածի 2-րդ մասում ամրագրված՝ Հայաստանի Հանրապետության արտաքին քաղաքականությունը մշակելու և իրականացնելու՝ Կառավարության լիազորության հարաբերակցության շրջանակը:

Սահմանադրության 13-րդ հոդվածի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության արտաքին քաղաքականությունն իրականացվում է միջազգային իրավունքի հիման վրա՝ բոլոր պետությունների հետ բարիդրացիական, փոխշահավետ հարաբերություններ հաստատելու նպատակով:

Վերոգրյալից հետևում է, որ Սահմանադրության 13-րդ հոդվածով ամրագրվել են Հայաստանի Հանրապետության իրավասու պետական մարմինների գործունեության հետևյալ հիմնարար սկզբունքները՝ արտաքին քաղաքականության բարիդրացիականություն, այլ պետությունների հետ հարաբերությունների փոխշահավետություն և միջազգային իրավունքի նորմերով կանոնակարգվածություն:

Սահմանադրության 1-ին անփոփոխ հոդվածի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետությունն ինքնիշխան, ժողովրդավարական, սոցիալական, իրավական պետություն է:

Սահմանադրության 13-րդ և 1-ին հոդվածների համադրված վերլուծությունից հետևում է նաև, որ Հայաստանի Հանրապետության արտաքին քաղաքականությունը՝ որպես սահմանադրափրավական ինստիտուտ, իրավասու պետական մարմինների կողմից իրացվում է Սահմանադրության 1-ին հոդվածով սահմանված՝ պետության բնույթը կանխորոշող սկզբունքների հիման վրա և միջպետական հարաբերություններում այդ սկզբունքների հետևողական կենսագործման նպատակով:

Արտաքին քաղաքականության ոլորտում իրավունքի գերակայությունն ընդգծելու համար Սահմանադիրը կանխորոշել է արտաքին քաղաքականության ուղենշվածությունը միջազգային իրավունքի նորմերով, ինչը մի կողմից՝ նշանակում է Հայաստանի Հանրապետության և այլ պետությունների միջև հարաբերությունների կառուցում փոխադարձ իրավական պարտավորությունների հիման վրա, իսկ մյուս կողմից՝ միջազգային պայմանագրով Հայաստանի Հանրապետության կողմից ստանձնվելիք պարտավորությունների համապատասխանությունը Սահմանադրության 13-րդ հոդվածով սահմանված սկզբունքներին:

Միևնույն ժամանակ, արտաքին քաղաքականության մշակումն ու իրականացումը սահմանադրորեն Կառավարության լիազորությունն է, ինչը ենթադրում է պետությունների հետ դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատման, զարգացման, համագործակցության ոլորտների ընտրության, արտաքին քաղաքականության գերակայությունների սահմանման, միջազգային կազմակերպություններին անդամակցության քաղաքական նպատակահարմարության և բովանդակային ուղղությունների որոշման՝ Կառավարության բացառիկ իրավասություն:

Վերոնշյալի լույսի ներքո Սահմանադրական դատարանի կողմից Հայաստանի Հանրապետության անունից կնքված միջազգային պայմանագրերում ամրագրված պարտավորությունների սահմանադրականության քննությունը պետք է սահմանափակվի հետևյալ հարցադրմանը՝ համահավաք պատասխան տալով. *արդյոք տվյալ միջազգային պայմանագրով սահմանված պարտավորություններն առերևույթ համապատասխանում են բարիդրացիականության և փոխշահավետության սահմանադրական սկզբունքներին:*

Անդրադառնալով Համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների սահմանադրականության չափանիշների կիրառման առանձնահատկություններին՝ հարկ է նշել, որ Հայաստանի Հանրապետության կողմից ստանձնվելիք միջազգային-իրավական պարտավորությունների սահմանադրաչափության նշյալ չափանիշներից ֆինանսական բնույթի միջազգային պայմանագրերի դեպքում, ինչպիսին է Համաձայնագիրը, առարկայական նշանակություն ունի **փոխշահավետության** սահմանադրական սկզբունքը: Ըստ այդմ՝ ֆինանսական (գույքային) պարտավորությունների սահմանադրաչափությունը գնահատելիս անհրաժեշտ է պարզել՝ արդյոք առերևույթ ապահովված են հետևյալ պահանջները՝ **ներգրավվող փոխառու միջոցների ստացման նպատակի իրավաչափությունը, վարկի տրամադրման պայմանների որոշակիությունն ու շահավետությունը, վարկային միջոցների ծախսման ուղղությունների որոշակիությունն ու հստակությունը:**

2. Վերոնշյալի լույսի ներքո հարկ եմ համարում անդրադառնալ Համաձայնագրի՝ որպես նորմատիվ-իրավական ակտի տեքստի համապատասխանությանն իրավաբանական

տեխնիկայի առաջնային կանոններին, որոնք ամրագրված են «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքում (այսուհետ՝ նաև՝ Օրենք): Մասնավորապես՝ **Օրենքի 15-րդ հոդվածի համաձայն՝**

«1. *Նորմատիվ իրավական ակտում կիրառվում են նորմատիվ իրավական ակտերով սահմանված կամ հանրաձայնությամբ հասկացություններ կամ տերմիններ:*

2. *Նորմատիվ իրավական ակտում միևնույն միտքն արտահայտելիս կիրառվում են միևնույն բառերը, տերմինները կամ բառակապակցությունները՝ որոշակի հերթականությամբ:*

3. *Եթե նորմատիվ իրավական ակտում օգտագործվում են նոր կամ բազմիմաստ կամ այնպիսի հասկացություններ կամ տերմիններ, որոնք առանց պարզաբանման միանշանակ չեն ընկալվում, կամ այլ նորմատիվ ակտով տրված է այդ հասկացությունների կամ տերմինների այլ սահմանում, ապա տվյալ ակտով տրվում են այդ ակտի էությունից բխող դրանց սահմանումները: Սահմանումները պետք է լինեն այնպիսին, որ ապահովեն դրանց միատեսակ ու միանշանակ ընկալումն ու կիրառումը:*

(....)»:

Ի հակադրություն Օրենքով նախատեսված՝ իրավաբանական տեխնիկայի նշյալ կանոնների՝ Համաձայնագրում մեծ թիվ են կազմում բազմիմաստ և անձանոթ (ընդհանուր կիրառություն չունեցող) եզրույթներ և սահմանումներ: Օրինակ՝ Համաձայնագրի 2.02-րդ կետում օգտագործված է «առհանել» եզրույթը, թերևս վարկառուին, այսինքն՝ Հայաստանի Հանրապետությանը, վարկային միջոցներն օգտագործելու, ներառյալ կանխիկացնելու իմաստով: Մինչդեռ նման եզրույթը ֆինանսական փաստաթղթերում լայն կիրառություն չունի և որոշակիորեն չի արտահայտում Համաձայնագրից բխող և իրեն վերագրվող իմաստը: Ընդ որում նման բազմիմաստ և խրթին ձևակերպումները Համաձայնագրում բավական մեծ թիվ են կազմում և խախտելով **Օրենքի 21-րդ հոդվածի 2-րդ մասի** պահանջը, ըստ որի՝ *արգելվում է նորմատիվ իրավական ակտում կատարել բառերի կամ տերմինների անհարկի կրճատումներ, ինչպես նաև բառերի կամ տերմինների հապավումներ:*

Այսպես՝ Համաձայնագրում բազմիցս գործածվել են բառերի և եզրույթների հապավումներ, ինչպես օրինակ՝ ՄՀԿԱ (մասհանումների հետ կապված արդյունք), ՄՀԿՑ (մասհանումների հետ կապված ցուցանիշներ), ԱՆ (Առողջապահության նախարարություն), ՌՎՀ (ոչ վարակիչ հիվանդություններ), ԱՊԳԿ (անկախ պետական գնումների կազմակերպություն), ՖՆ (Ֆինանսների նախարարություն), ՍՄՀԿԾ (սեփական միջոցների հաշվին կատարվող ծախս), ՀՄԴ (հիվանդությունների միջազգային դասակարգիչ), ԱՀԱ (առողջության համապարփակ ապահովագրություն), ԱԲՕ (առաջնային բժշկական օգնություն), ԱԲՕԿ (առաջնային բժշկական օգնության կենտրոն), որոնք դժվարացնում են նաև նյութն ուսումնասիրելու և հասկանալու գործընթացները: Համաձայնագրով ոչ միայն չի պահպանվել Օրենքով սահմանված հապավումների արգելքի պահանջը, այլև հապավումների կիրառումը բացասաբար է ազդել Համաձայնագրի պայմանների նորմատիվ բովանդակության իրավաբանական ամրագրման որոշակիության և հստակության վրա:

Ավելին՝ Համաձայնագրում օգտագործվող եզրույթների և հապավումների բացատրությունը տրված է Համաձայնագրի հիմնական տեքստին հաջորդող առդիրում, ինչն իրավաբանական տեխնիկայի առումով խնդրահարույց է, քանզի, որպես կանոն, սահմանումների բացատրությունը տրվում է նորմատիվ իրավական ակտի սկզբնամասում:

3. Համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների սահմանադրականության մասով հարկ են համարում ընդգծել, որ դրանց սահմանադրաչափության հիմնական չափանիշ են դիտարկում Սահմանադրության 13-րդ հոդվածով նախատեսված՝ արտաքին քաղաքականության փոխշահավետության սկզբունքը:

3.1. Ըստ այդմ՝ ուսումնասիրելով Համաձայնագիրը, դրան կից ներկայացված փաստաթղթերը և լսելով Կառավարության ներկայացուցիչ Լ.Նանուշյանի բացատրությունները՝ եկել են այն եզրահանգման, որ Համաձայնագրով սահմանված վարկավորման նպատակների, վարկավորման ենթակա միջոցառումների ծրագրի և վարկային միջոցների մասհանման համամասնությունների միջև արձանագրվել է ակնհայտ հակասություն, մասնավորապես, մասհանվող գումարների ծախսման ուղղությունների, ակնկալվող արդյունքների և ցուցանիշների վերաբերյալ ենթադրությունների և անորոշությունների մեծ միջակայք, որն առերևույթ բացառում է Համաձայնագրի պայմանների փոխշահավետության հատկանիշը:

Այսպես՝ Համաձայնագրի 2-րդ հոդվածի 2.01-ին մասին համապատասխան՝ նախատեսվում է Հայաստանի Հանրապետությանը տրամադրել 102,000,000 եվրո վարկ:

Համաձայնագրի 1-ին հավելվածում՝ որպես Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի (այսուհետ՝ նաև՝ Բանկ) կողմից վարկավորվող ծրագրի նպատակներ նշված են առաջնային բժշկական օգնության որակի և իրագործման բարելավումը, Հայաստանի Հանրապետության առողջապահական ծախսերի արդյունավետության բարձրացումը և առողջապահական ծառայություններից օգտվելու ֆինանսական խոչընդոտների նվազեցումը: Սույն նպատակները a priori իրավաչափ են և ընդհանուր առմամբ միտված են առողջապահության ոլորտում Հայաստանի Հանրապետության կարողունակության բարձրացմանը: Միաժամանակ, հարկ է արձանագրել, որ Համաձայնագրի նպատակն ինքնին չի կարող կանխորոշել ստանձնված պարտավորությունների սահմանադրականությունը՝ դրանց փոխշահավետության առումով, քանզի նպատակի գործնականացումը պայմանավորված է դրան հասնելու միջոցներով, որոնք կարող են պիտանի և անիրաժեշտ

չլինել տվյալ նպատակին հասնելու համար, և արդյունքում չի հաղթահարվի պարտավորությունների առերևույթ փոխշահավետության սահմանադրական շեմը։
Նպատակի իրավաչափությունը բավարար չէ դրական եզրահանգումների համար, եթե բացակայում է նպատակ-միջոց-արդյունք կապի հիմնավորումը։

Մասնավորապես՝ Համաձայնագրի Հավելված 1-ի 4-րդ բաժնից պարզ չէ, թե ինչպես են ձևավորվել վարկային ընդհանուր գումարից կատարվող ոլորտային մասհանումները։ Օրինակ՝ Առողջապահության նախարարության կողմից պետականորեն ֆինանսավորվող դեղամիջոցների համար մրցունակ գնագոյացման քաղաքականության ընդունման համար նախատեսվել է 2,320,000 եվրո գումար։ Մի կողմից՝ որևէ կերպ չի պարզաբանված, թե Սահմանադրության 11-րդ հոդվածով հռչակված շուկայական տնտեսության պայմաններում պետությունն ինչ գործիքակազմով է ներագդելու դեղորայքի շուկայում գնագոյացման վրա՝ անգամ միայն պետության կողմից ֆինանսավորվող դեղամիջոցների մասով, իսկ մյուս կողմից՝ պարզ չէ, թե այդ քաղաքականությունը ֆինանսական ինչ բաղադրիչներ ունի, և կոնկրետ ինչ միջոցառումների համար է նախատեսված նշյալ գումարը։ Կամ բուժքույրերի և ընտանեկան բժիշկների կոմպետենտության բարձրացման նպատակով աշխատանքային վերապատրաստման թարմացված ծրագրերի համար նախատեսվել է 2,320,000 եվրո գումար։ Կրկին պարզ չէ ծրագրային միջոցառման ֆինանսական բաղադրիչը, և ավելին՝ Համաձայնագրի տվյալներից հնարավոր չէ որոշարկել՝ արդյոք ծրագրային միջոցառումների զգալի մասում ընդհանրապես առկա է ֆինանսական բաղադրիչ, թե՛ ոչ։

Պարզ չէ նաև, թե ինչպես են բաշխվելու վարկային միջոցները համապատասխան բուժհաստատությունների միջև և ինչ չափորոշիչներով։

Ընդհանուր առմամբ, Համաձայնագրի 4-րդ բաժնում տեղ գտած ծրագրային միջոցառումների ֆինանսավորման հոդվածներն ամբողջությամբ անորոշ են. պարզ չէ՝ ի՞նչ հաշվարկի վրա են հիմնված վարկի մասհանումները, հստակ չէ պատճառահետևանքային կապը միջոցառումների և դրանց ֆինանսավորման միջև։ Այլ կերպ՝ առերևույթ հիմնավորված չէ ծրագրային միջոցառումների ծախսատարությունը և ծախսարդյունավետությունը։

Համաձայնագրի 4-րդ բաժնում տեղ գտած ծրագրային միջոցառումների և Բանկի կողմից տրամադրվող վարկի մասհանումների ընդհանուր վերլուծությունից պարզ չէ նաև՝ ո՞րն է այն հավելյալ արժեքը, որի ստեղծմանն են ուղղված այդ միջոցառումները։ Վերջիններիս զգալի մասն Առողջապահության նախարարության՝ որպես առողջապահության կառավարման հանրապետական գործադիր մարմնի իրավասությունից բխող ամենօրյա օպերատիվ գործառնություններն են, որոնց ծախսագրումը յուրաքանչյուր տարի կատարվում է «Պետական բյուջեի մասին» օրենքի շրջանակում։ Մասնավորապես՝ Առողջապահության նախարարության կանոնադրության 11-րդ կետի համաձայն՝ Առողջապահության նախարարության գործառնություններն են՝

- առողջապահության զարգացման քաղաքականության, պետական նպատակային ծրագրերի, բնակչության առողջության բարելավման, հիվանդությունների կանխարգելման և բուժման, աշխատանքի վայրում առողջության և անվտանգության պահպանման, հաշմանդամության և մահացության նվազեցմանն ուղղված ծրագրերի մշակումն ու իրականացման դիտարկումը, բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովմանն ուղղված պետական քաղաքականության և նպատակային ծրագրերի մշակումը և դրանց իրականացման դիտարկումը (3-րդ ենթակետ),

- պետական պատվերի շրջանակներում իրականացվող դեղերի, բժշկական նշանակության ապրանքների և ծառայությունների կենտրոնացված գնումների իրականացումը, գնումների դիմաց ֆինանսական միջոցների հատկացումը (10-րդ ենթակետ),

- առողջապահության ոլորտում կադրային քաղաքականության ծրագրերի մշակումն ու իրականացման նկատմամբ դիտարկումը (11-րդ ենթակետ),

- բարձրագույն, միջին մասնագիտական և նախնական մասնագիտական բժշկական կադրերի պատրաստման (պատրաստում, մասնագիտացում, վերամասնագիտացում), կատարելագործման, շարունակական մասնագիտական զարգացման, առկա կադրային ներուժի պահպանման, զարգացման և վերարտադրման, կադրերի արդյունավետ վերադասավորման ոլորտներում պետական քաղաքականության ծրագրերի մշակումն ու իրականացման դիտարկումը (12-րդ ենթակետ),

- դեղային պետական քաղաքականության ծրագրերի մշակումը և դրա իրականացման դիտարկումը (16-րդ ենթակետ) և այլն։

Առողջապահության նախարարության նշյալ գործառնությունները տարբեր կերպ վերարտադրված են Համաձայնագրի 4-րդ բաժնում՝ որպես վարկային միջոցներով ֆինանսավորման ենթակա միջոցառումներ, ինչը կասկածի տակ է դնում Համաձայնագրում նշված նպատակներին հասնելու համար դրանց պիտանիությունը, անհրաժեշտությունը և, հետևանքապես՝ համարժեք արդյունքի ակնկալումը։ Համաձայնագրի ֆինանսական բաղադրիչի և դրա գոյացման հարցում առկա անհստակությունն ավելանում է Համաձայնագրի 2-րդ հավելվածի 2-րդ բաժնում տեղ գտած՝ «բացառված գործողությունների» սահմանմամբ, որով նախատեսված են մի շարք միջոցառումների ֆինանսավորման առավելագույն սահմանաչափեր, սակայն հստակ չէ այդ միջոցառումների առարկայական բովանդակությունը։

Վերոնշյալի արդյունքում եզրահանգումն այն է, որ Բանկի կողմից Հայաստանի Հանրապետությանը տրամադրվում է վարկ, որի օգտագործման հստակ ուղղություններն ու կարգը Համաձայնագրում առերևույթ բավարար կերպով բացահայտված չեն։

Ընդհանրապես, Համաձայնագրի 4-րդ բաժնի վերլուծությունը հիմք է տալիս առաջ քաշել այն իրավաչափ ենթադրությունը, որ Համաձայնագիրը միտված է բյուջետային կայունության ապահովմանը, այսինքն՝ Առողջապահության նախարարության ամենօրյա գործունեության բյուջետային ֆինանսավորման կարիքներին, ինչն արմատապես փոխում է Համաձայնագրի նպատակային նշանակությունը, որը Համաձայնագրի 1-ին հավելվածում, ինչպես վերը նշվեց, սահմանված է այլ կերպ:

Բացի ծախսային բազմաթիվ ուղղությունների անորոշությունից, Համաձայնագրում առկա են որոշակի, սակայն փոխշահավետության առումով խնդրահարույց ծախսային ուղղություններ: Մասնավորապես՝ Համաձայնագրի ծախսագրվող միջոցառումների շարքում նշված է անկախ պետական գնումների կազմակերպության և ծրագրի իրականացման գրասենյակի ստեղծումը (Համաձայնագրի 2-րդ հավելված, 1-ին բաժին, «կ» մաս, «գ» կետ, Համաձայնագրի առդիր, 8-րդ կետ): Ըստ էության՝ վարկային միջոցների մի մասը փաստացի ուղղվելու է ծրագրային միջոցառումների հետ չկապված վարչական ծախսերի (ժամանակավոր աշխատատեղերի ստեղծում, ենթակառուցվածքների ձեռք բերում և այլն): Ավելին՝ Հայաստանի Հանրապետության գնումների մասին օրենսդրությամբ, մասնավորապես, «Գնումների մասին» օրենքով և Կառավարության՝ 2017 թվականի մայիսի 4-ի թիվ 526-Ն որոշմամբ և դրանով հաստատված՝ Գնումների գործընթացի կազմակերպման կարգով, սահմանված է պետական գնումների ինստիտուցիոնալ համակարգ, ուստի՝ պարզորոշ չէ, թե ո՞րն է Համաձայնագրի հետ կապված պետական գնումների կատարման համար Նոր մարմին ստեղծելու և այդ ուղղությամբ վարկային միջոցներ ծախսելու անհրաժեշտությունը: Ավելին՝ Համաձայնագրի առդիրի 8-րդ կետի համաձայն՝ գնումների նշյալ անկախ մարմնի գործունեության նպատակն առողջության համապարփակ ապահովագրության ծրագրի ղեկավարումն է, որը նախատեսված է Համաձայնագրի 4-րդ բաժնում: Մինչդեռ, 2025 թվականի պետական բյուջեում առողջության համապարփակ ապահովագրության համար ծախս՝ որպես այդպիսին, նախատեսված չէ: Ստացվում է, որ Համաձայնագրով նախատեսված վարկային միջոցների ուղղություններից մեկն արդեն իսկ չեղարկվել է, սակայն ներգրավվող վարկային միջոցների չափը որոշելիս այն հաշվի է առնվել՝ վերջնարդյունքում մեծացնելով վարկի գումարի չափը, և ստեղծվում է մի մարմին, որի նշանակությունը, հաշվի առնելով առողջության համապարփակ ապահովագրության ծրագրի անորոշ ժամանակով հետաձգումը, արդեն իսկ բացակայում է:

Նույնը վերաբերում է նաև Ծրագրի իրականացման գրասենյակի ստեղծմանը: Մասնավորապես՝ Համաձայնագրով վարկային միջոցներով ֆինանսավորվող Ծրագրի իրականացման պատասխանատուն Առողջապահության նախարարությունն է (Հավելված 2, բաժին I, մաս «Բ» կետ 1, ենթակետեր «ա-ը»), որն օրենսդրորեն ունի անհրաժեշտ իրավասություն իր կառուցվածքային և (կամ) առանձնացված ստորաբաժանումներով ապահովել Համաձայնագրով նախատեսված ծրագրային միջոցառումների իրականացումը: Փոխարենը՝ ծրագրի իրականացման գրասենյակի ստեղծմամբ վարկային միջոցների մի մասն ուղղվելու է այդ գրասենյակի աշխատակազմի պահման վարչական ծախսերին, գրասենյակի պահպանմանն ուղղված վարչական և կապիտալ ծախսերին այն դեպքում, երբ Ծրագրի իրականացման գրասենյակի գործառույթները կրկնորդելու են Առողջապահության նախարարության օրենսդրական գործառույթները, ինչն իմաստագուրկ և չիմնավորված ծախսատար է դարձնում դրա ստեղծումը:

3.2. Խնդրահարույց են նաև Համաձայնագրով նախատեսված բուն վարկային պայմանները: Մասնավորապես՝ Համաձայնագրի 2.02-րդ կետի համաձայն՝ վարկային հաշվից բոլոր առհանումները Բանկի կողմից ի պահ են հանձնվում Հայաստանի Հանրապետության կողմից սահմանված և Բանկի համար ընդունելի հաշվին: Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային օրենսդրությունը և, մասնավորապես, «Բյուջետային համակարգի մասին» օրենքը սահմանում են հանրային ֆինանսների հետ կապված բանկային գործառնությունների իրականացման և հաշվի սպասարկման կարգը, ինչը Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական ինքնիշխանության բաղադրիչ է: Համաձայնագրի կողմերի շահերի հավասարակշռվածության ապահովման առումով պարզ չէ հանրային ֆինանսների շրջանառության ներպետական համակարգից բացառություն անելու շարժառիթը: Հակառակը՝ Համաձայնագրում կողմերի իրավունքների և պարտավորությունների հավասարակշռված չլինելը՝ հոգուտ Բանկի, ոչ միայն խախտում է կողմերի հավասարության սկզբունքը, այլև անվերահսկելի է դարձնում ներգրավվող դրամական միջոցների շարժը և բաշխումը:

Կառավարության ներկայացուցիչը պարզաբանեց, որ գումարները փոխանցվելու են գանձապետական հաշվին, որի վերաբերյալ, սակայն, Համաձայնագրում նշում չկա: Փոխարենը, ինչպես հետևում է վերոնշյալից, վարկային միջոցների փոխանցման հաշվի նպատակահարմարության որոշման իրավունքը պատկանում է Բանկին:

Համաձայնագրի 2.05-րդ կետով սահմանված է ոչ թե հստակ արձանագրված, այլ լողացող տոկոսադրույք, ինչն անորոշության տարրեր է պարունակում վարկի վերադարձելիության կանխատեսման և գումարի նախատեսվող չափի առումներով:

4. Հարկ եմ համարում անդրադառնալ նաև Կառավարության ներսում տարբեր գերատեսչությունների հակակշռման և փոխգործակցության սահմանադրական հրամայականին, որն ուղղակի ազդեցություն ունի Սահմանադրության 146-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված՝ արտաքին քաղաքականության մշակման և իրականացման՝ Կառավարության գործառույթի արդյունավետության վրա:

Սահմանադրության 146-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ կառավարությունը գործադիր իշխանության բարձրագույն մարմինն է:

Սահմանադրության 147-րդ հոդվածի համաձայն՝

«1. Կառավարությունը կազմված է վարչապետից, փոխվարչապետներից և նախարարներից:

2. Նախարարությունների ցանկը և Կառավարության գործունեության կարգը Կառավարության ներկայացմամբ սահմանվում են օրենքով: Փոխվարչապետների թիվը չի կարող գերազանցել երեքը, իսկ նախարարներինը՝ տասնուչորսը»:

Սահմանադրության վերոնշյալ դրույթներով, ըստ էության, սահմանվում է Կառավարության՝ որպես գործադիր իշխանության բարձրագույն մարմնի կոլեգիալ բնույթը, այսինքն՝ Կառավարության հավաքական իրավասությունը ձևավորվում է նրա կառուցվածքային հիմնական բաղադրիչների՝ նախարարների (նախարարությունների) իրավասությունից:

«Պետական կառավարման համակարգի մարմինների մասին» օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ նախարարությունը մշակում և իրականացնում է իրեն վերապահված գործունեության ոլորտում Կառավարության քաղաքականությունը:

«Կառավարության կառուցվածքի և գործունեության մասին» օրենքի 2-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ Կառավարության կառուցվածքում ընդգրկվում են հետևյալ նախարարությունները.

«(....)

2) առողջապահության նախարարությունը,

3) արդարադատության նախարարությունը,

(....)

12) ֆինանսների նախարարությունը»:

Առողջապահության նախարարության կանոնադրության 19-րդ կետի համաձայն՝

նախարարությունն իր նպատակների և խնդիրների կենսագործման նպատակով իրականացնում է հետևյալ գործառույթները՝ առողջապահության բնագավառում միջազգային պայմանագրերի նախագծերի մշակումը, այլ պետությունների և միջազգային կազմակերպությունների հետ սահմանված կարգով համագործակցության իրականացումը:

«Միջազգային պայմանագրերի մասին» օրենքի (այսուհետ՝ նաև ՄՊՕ) 5-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարությունը տրամադրում է եզրակացություն միջազգային պայմանագրի նախագծում, բազմակողմ միջազգային պայմանագրում Հայաստանի Հանրապետության օրենքին հակասող, օրենքի փոփոխություն կամ նոր օրենքի ընդունում նախատեսող նորմերի, ինչպես նաև միջազգային պայմանագիրը վավերացման ենթակա դարձնող հիմքերի առկայության մասին:

Նույն հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսների նախարարությունը տրամադրում է եզրակացություն միջազգային պայմանագրի նախագծում, բազմակողմ միջազգային պայմանագրում Հայաստանի Հանրապետության համար ֆինանսական պարտավորություններ նախատեսող դրույթների առկայության մասին, այդ թվում՝ միջազգային պայմանագրով եկամուտների նվազեցման կամ ծախսերի ավելացման հանգեցնող դրույթների և տվյալ տարվա համար Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի ընդունած «Պետական բյուջեի մասին» օրենքում չներառված պարտավորությունների մասին:

Վարչապետի՝ 2018 թվականի հունիսի 11-ի թիվ 743-Լ որոշմամբ հաստատված՝ Ֆինանսների նախարարության կանոնադրության համաձայն՝

«11. Նախարարությունն իր նպատակների և խնդիրների կենսագործման նպատակով իրականացնում է հետևյալ գործառույթները՝

(....)

13) միջազգային համագործակցության ոլորտում՝

ա. մակրոտնտեսական, հարկաբյուջետային ու պետական պարտքի քաղաքականությունների շրջանակում միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների և օտարերկրյա պետությունների կողմից տրամադրվող վարկերի ու դրամաշնորհների ստացման համակարգումը, ինչպես նաև միջազգային ինտեգրացիոն կառույցների հետ համագործակցության ապահովումը,

բ. միջազգային պայմանագրերով Հայաստանի Հանրապետության համար ֆինանսական պարտավորություններ նախատեսող դրույթների առկայության մասին եզրակացությունների տրամադրումը,

(....)»:

Առողջապահության, Արդարադատության և Ֆինանսների նախարարությունների՝ միջազգային համագործակցության ոլորտում ունեցած գործառույթների համադրված վերլուծությունից հետևում է, որ՝

- Առողջապահության նախարարությունը մշակում է առողջապահության ոլորտի միջազգային պայմանագրերի նախագծերը,

- առողջապահության ոլորտի միջազգային վարկային պայմանագրերի պարագայում Առողջապահության նախարարությունը գործում է Ֆինանսների նախարարության հետ համագործակցաբար. վերջինս իրականացնում է նման բնույթի միջազգային պայմանագրերի մասով բանակցությունների վարման և միջազգային պայմանագրի կնքման գործընթացի մասնագիտական (ֆինանսական) համակարգումը՝ այդ թվում տրամադրում է միջազգային

վարկային պայմանագրով Հայաստանի Հանրապետության համար ծագող ֆինանսական պարտավորությունների վերաբերյալ եզրակացություն,

- Արդարադատության նախարարությունը տրամադրում է եզրակացություն առ այն, թե արդյոք միջազգային պայմանագրի նախագծում առկա են օրենքին հակասող կամ օրենսդրական փոփոխություն պահանջող դրույթներ:

Որչ վերոնշյալից բխում է, որ առողջապահության ոլորտի միջազգային վարկային պայմանագրերի բանակցման և կնքման գործընթացին մասնակցում են Առողջապահության, Ֆինանսների և Արդարադատության նախարարությունները՝ օրենսդրությամբ սահմանված իրենց ուրույն գործառույթներով: Ընդ որում՝ սույն հանգամանքն ինքնին նշանակում է, որ առողջապահության ոլորտում վարկային միջոցների ներգրավում նախատեսող միջազգային պայմանագրի կնքման գործընթացը պահանջում է նշյալ երեք պետական մարմինների սերտ համագործակցություն և փոխլրացում. նրանցից մեկի գործառույթը չի կարող լրացվել մյուսի կողմից, և գործընթացի՝ Հայաստանի Հանրապետության համար շահավետությունը կախված է նրանց ներդաշնակ աշխատանքից:

Համաձայնագրին կից ներկայացված փաստաթղթերի, ինչպես նաև դատաքննության ընթացքում Կառավարության ներկայացուցչի ներկայացրած բացատրության համադրված վերլուծությունը հիմք է տալիս եզրակացնելու, որ Համաձայնագրի կնքման գործընթացում Առողջապահության, Ֆինանսների և Արդարադատության նախարարությունների համագործակցությունն առերևույթ եղել է սահմանադրաիրավական պահանջների առումով խնդրահարույց: Մասնավորապես՝ Ֆինանսների նախարարության կողմից տրամադրված տեղեկանքում բացակայում է Համաձայնագրով նախատեսված վարկի տրամադրման պայմանների՝ Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական շահերի տեսանկյունից համակողմանի և խորքային վերլուծությունը, ինչն առերևույթ և փաստացի հնարավորություն է չի տվել Առողջապահության նախարարությանը բանակցել և մշակել Հայաստանի Հանրապետության շահերի առումով հավասարակշռված միջազգային պայմանագրի նախագիծ: Այսպես՝ Ֆինանսների նախարարությունը չի անդրադարձել առողջության համապարփակ ապահովագրության համար Համաձայնագրով ներգրավվող վարկային միջոցներին այն դեպքում, երբ առողջության համապարփակ ապահովագրության ներդրումն անորոշ ժամանակով հետաձգվել է և, համապատասխանաբար, արտահայտված չէ 2025 թվականի պետական բյուջեի մասին օրենքի նախագծում:

Իր հերթին, Արդարադատության նախարարությունն իր տեղեկանքում որևէ կերպ չի անդրադարձել Հայաստանի Հանրապետության գործող օրենքներին Համաձայնագրի հակասության և նոր օրենք ընդունելու անհրաժեշտության մասին: Խոսքը, օրինակ՝ վերաբերում է գնումների մասին օրենսդրությամբ սահմանված գնումների համակարգին զուգահեռ գնումների նոր մարմնի ստեղծմանը, առողջության համապարփակ ապահովագրության մասին օրենքի ընդունման անհրաժեշտությանը և այլն: Ավելին՝ տեղեկանքում Համաձայնագրի իրավական վերլուծությունը, ըստ էության, բացակայում է:

Հանրագումարում կարելի է եզրահանգել, որ Համաձայնագրի բանակցման և կնքման գործընթացում իրավասու նախարարությունների փոխգործակցությունը եղել է անբավարար:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ գտնում եմ, որ Համաձայնագրում ամրագրված պարտավորություններն առերևույթ չեն համապատասխանում Սահմանադրության 13-րդ հոդվածով սահմանված՝ փոխշահավետության սկզբունքին, Հայաստանի Հանրապետության վրա դնում են ֆինանսական պարտավորություններ՝ առանց Հայաստանի Հանրապետության համար հանդիպական օգուտի: Հետևապես՝ գտնում եմ, որ Սահմանադրական դատարանը Համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունները պետք է ճանաչեր Սահմանադրությանը հակասող:

Սահմանադրական դատարանի դատավոր

Ս. Սաֆարյան

2 դեկտեմբերի 2024 թվականի

Պաշտոնական հրապարակման օրը՝ 3 դեկտեմբերի 2024 թվական:

ՀԱՏՈՒԿ ԿԱՐԾԻՔ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԿՈՐՄԻՏԵ «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԵՎ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ՄԻՋԵՎ «ՀԱՄԸՆԴԱՆՈՒՐ ԱՌՈՂՋԱԴԱՆԱԿԱՆ ԾԱԾԿՈՒՅԹԻ ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ» ՎԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱՉԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ» ԳՈՐԾՈՎ 2024 ԹՎԱԿԱՆԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 26-ԻՆ ԿԱՑԱՑՎԱԾ ՍԴՈ-1760 ՈՐՈՇՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Սահմանադրական դատարանը, դռնբաց նիստում բանավոր ընթացակարգով քննելով «Հայաստանի Հանրապետության ու Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև «Համընդհանուր առողջապահական ծածկույթի ծրագրի իրականացում» վարկային համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը, 2024 թվականի նոյեմբերի 26-

ի ՄԴՈ-1760 որոշմամբ որոշել է, որ Հայաստանի Հանրապետության ու Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև «Համընդհանուր առողջապահական ծածկույթի ծրագրի իրականացում» վարկային համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Սահմանադրությանը:

Համաձայն չլինելով Սահմանադրական դատարանի 2024 թվականի նոյեմբերի 26-ի ՄԴՈ-1760 որոշմանը՝ Սահմանադրական դատարանի դատավոր Ե. Խունդկարյանս շարադրում են դրա վերաբերյալ իմ հատուկ կարծիքը:

Նախքան հատուկ կարծիքի պատճառաբանություններին անդրադառնալը՝ հարկ են համարում նշել, որ «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 62-րդ հոդվածի 2-րդ մասի բովանդակությունից հետևում է, որ Սահմանադրական դատարանի կողմից որոշումներ և եզրակացություններն ընդունելիս քվեարկությանը մասնակցելը և Սահմանադրական դատարանի համապատասխան որոշման կամ եզրակացության ընդունմանը կողմ կամ դեմ քվեարկելը Սահմանադրական դատարանի դատավորի պարտականությունն է:

Հաշվի առնելով միջազգային պայմանագրերում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանությունը որոշելու վերաբերյալ գործերի քննության արդյունքում Սահմանադրական դատարանի կողմից ընդունվող որոշումների (դրանցում արտահայտվող իրավական դիրքորոշումների) նշանակությունը միջազգային պայմանագրերի վավերացման գործընթացի, ինչպես նաև իրավաստեղծ և իրավակիրառ պրակտիկայի համար՝ հանրությանը պետք է հասանելի լինեն այդպիսի գործով ընդունված որոշմանը Սահմանադրական դատարանի դատավորի անհամաձայնության պատճառները, իսկ «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 62-րդ հոդվածի 10-րդ մասով սահմանված է Սահմանադրական դատարանի դատավորի՝ ընդունված որոշումից տարբերվող դիրքորոշումը պաշտոնապես ներկայացնելու մեկ եղանակ՝ հատուկ կարծիք շարադրելը: Հետևաբար կարծում են, որ նշված գործերի քննության արդյունքում համապատասխան որոշման ընդունմանը դեմ քվեարկելու փաստից ուղղակիորեն բխում է հատուկ կարծիք ներկայացնելու՝ իմ որպես Սահմանադրական դատարանի դատավորի պարտականությունը, ինչով էլ պայմանավորված ներկայացնում են իմ հատուկ կարծիքը:

Սույն հատուկ կարծիքի շրջանակում նախևառաջ քննարկման առարկա կդարձնեմ քննարկվող միջազգային պայմանագրի սահմանադրականության հարցը՝ բովանդակային տեսանկյունից, այնուհետև նաև՝ սույն գործի հարուցման հիմք հանդիսացած դիմումը պատշաճ ներկայացված չլինելու հարցի տեսանկյունից:

ԲԱԺԻՆ I

Սահմանադրությամբ, ինչպես նաև «Միջազգային պայմանագրերի մասին» օրենքով նախատեսված են Հայաստանի Հանրապետության կողմից կնքված միջազգային պայմանագրերի պարտադիր ճանաչելուն ուղղված երկու ներպետական ընթացակարգ՝ միջազգային պայմանագրերի հաստատման կամ վավերացման եղանակով: Ընդ որում, Հայաստանի Հանրապետության ստորագրած կամ միանալու ենթակա միջազգային պայմանագրի իրավաբանական ուժ ստանալը, ըստ այդմ՝ իրավական հետևանքների առաջացումը, կախվածության մեջ է դրվում վերը նշված երկու ընթացակարգերից¹: Միաժամանակ թե՛ Սահմանադրությամբ², թե՛ «Միջազգային պայմանագրերի մասին» օրենքով³ որոշակիացվել են միջազգային պայմանագրերի առանձին տեսակներ, որոնք իրավաբանական ուժ կարող են ստանալ բացառապես վավերացման ընթացակարգով. այդպիսիք են համարվում այն միջազգային պայմանագրերը՝

1) որոնք վերաբերում են մարդու և քաղաքացու հիմնական իրավունքներին և ազատություններին, ինչպես նաև պարտականություններին,

2) որոնք ունեն քաղաքական կամ ռազմական բնույթ,

3) որոնք նախատեսում են Հայաստանի Հանրապետության անդամակցություն միջազգային կազմակերպությանը,

4) որոնք Հայաստանի Հանրապետության համար նախատեսում են ֆինանսական կամ գույքային պարտավորություններ,

5) որոնք կիրառումը նախատեսում է օրենքի փոփոխություն կամ նոր օրենքի ընդունում, կամ որոնք պարունակում են օրենքին հակասող նորմեր,

6) որոնք ուղղակիորեն նախատեսում են վավերացում,

7) որոնք պարունակում են օրենքի կարգավորմանը ենթակա հարցեր:

Միաժամանակ միջազգային պայմանագրերի իրավաբանական ուժ ստանալու վերը նշված՝ վավերացման ընթացակարգի առնչությամբ Սահմանադրությունը Սահմանադրական դատարանին օժտել է այնպիսի լիազորությամբ, ինչպիսին է՝ մինչև միջազգային պայմանագրերի վավերացումը՝ դրանցում ամրագրված պարտավորությունների համապատասխանությունը Սահմանադրությանը ստուգելը⁴: Նշված լիազորության առկայությունը սահմանադրական նախնական վերահսկողության մոդելի դրսևորումն է⁵: Մասնավորապես՝ «Միջազգային պայմանագրերի մասին» օրենքով նշվել է, որ նախքան միջազգային պայմանագրի վավերացման (դրան միանալու) մասին օրենքի նախագիծը Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի վավերացմանը ներկայացնելը

Կառավարությունը, Սահմանադրության 169-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն, դիմում է Սահմանադրական դատարան՝ միջազգային պայմանագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանությունը որոշելու նպատակով⁶:

Ամփոփելով վերոնշյալ իրավակարգավորումները՝ հարկ է նշել, որ միջազգային պայմանագիրն իր պարտադիրությունը դրսևորում է ուժի մեջ մտնելու պահից⁷, որն էլ արտահայտվում է միջազգային պայմանագրի վավերացման կամ հաստատման եղանակով: Ընդ որում, Սահմանադրությամբ միջազգային պայմանագրերի վավերացումը ներառվել է Ազգային ժողովի լիազորությունների շարքում: Հատկանշական է, որ վավերացում պահանջող միջազգային պայմանագրերի առնչությամբ նախատեսվել է առանձնահատկություն, մասնավորապես՝ թե՛ Սահմանադրությամբ և թե՛ «Միջազգային պայմանագրերի մասին» օրենքով սահմանվել են կոնկրետ նախապայմաններ, որոնց առկայության պարագայում միայն միջազգային պայմանագրերը պետք է անցնեն վավերացման ընթացակարգով: Ավելին՝ նշված միջազգային պայմանագրերի առնչությամբ սահմանվել է պարտադիր փուլ՝ սահմանադրական նախնական վերահսկողության կառուցակարգի տեսքով: Ընդ որում Սահմանադրական դատարանի կողմից նման վերահսկողական գործառույթի իրականացումը կազմում է սահմանադրական արդարադատության բովանդակության բաղկացուցիչ մասը: Ըստ այդմ վերոնշյալ նախապայմանները չպարունակող միջազգային պայմանագրերը պետք է անցնեն հաստատման ընթացակարգով, որն էլ հանդիսանում է Հանրապետության Նախագահի լիազորությունը:

Այսպիսով, վերոնշյալ իրավակարգավորումներից հետևում է, որ թե՛ սահմանադրի և թե՛ օրենսդրի կողմից նախատեսվել է սահմանադրական նախնական վերահսկողության պարտադիր ընթացակարգ բացառապես վավերացման ենթակա միջազգային պայմանագրերի դեպքում: Սահմանադիրը, ելնելով ֆինանսական կամ գույքային պարտավորություններ նախատեսող միջազգային պայմանագրերի նշանակությունից, դրանք դիտարկել է որպես նախնական սահմանադրական վերահսկողության օբյեկտ: Հիմք ընդունելով միջազգային պայմանագրերի առնչությամբ նախնական սահմանադրական վերահսկողության կառուցակարգի նշանակությունն ու կարևորությունը՝ գտնում են, որ սահմանադրի կողմից ֆինանսական կամ գույքային պարտավորություններ նախատեսող միջազգային պայմանագրերի ուժի մեջ մտնելու համար վավերացման ընթացակարգի նախատեսումն ինքնանպատակ չէ. այն ուղղված է բովանդակային առումով միջազգային պայմանագրով ամրագրված պարտավորությունների սահմանադրականության գնահատմանը և դրանով իսկ Սահմանադրության գերակայության ապահովմանը՝ նկատի ունենալով, որ միջազգային պայմանագրերը վավերացման ընթացակարգն անցնելուց հետո դառնում են Հայաստանի Հանրապետության իրավական համակարգի բաղկացուցիչ մասը: Բացի այդ, այս ընթացակարգի նախատեսումը պայմանավորված է նաև այն հանգամանքով, որ Սահմանադրական դատարանը սահմանադրական նախնական վերահսկողության միջոցով պետք է գնահատման առարկա դարձնի նշված պայմանագրերով ամրագրված՝ ֆինանսական կամ գույքային պարտավորությունների նպատակահարմարությունը սահմանադրականության տեսանկյունից: Այսինքն՝ յուրաքանչյուր դեպքում Սահմանադրական դատարանը պետք է ոչ միայն բացահայտի միջազգային պայմանագրերով ամրագրված՝ ֆինանսական կամ գույքային պարտավորությունների նպատակը, այլ նաև գնահատի այդ պարտավորություններից բխող նպատակի համապատասխանությունը Սահմանադրությանը: Հետևաբար Սահմանադրական դատարանի կողմից միջազգային պայմանագրերի առնչությամբ սահմանադրական նախնական վերահսկողության լիազորությունը լիարժեքորեն իրացված կարելի է համարել այն դեպքում, երբ Սահմանադրական դատարանը միջազգային պայմանագրերով ամրագրված՝ ֆինանսական կամ գույքային պարտավորությունների նպատակը բացահայտելիս կանդրադառնա նաև այդ նպատակների սահմանադրականության հարցին: Հակառակ պարագայում Սահմանադրական դատարանի՝ միջազգային պայմանագրերի առնչությամբ սահմանադրական նախնական վերահսկողության լիազորությունը կիմաստագրկվի՝ վերածվելով ֆիկտիվ բնույթ կրող լիազորության: Բացի այդ, առանց միջազգային պայմանագրերով ամրագրված՝ ֆինանսական կամ գույքային պարտավորությունների նպատակի սահմանադրականությունը գնահատելու՝ անհնար է պատկերացնել իրավիճակ, երբ նշված պայմանագրով ամրագրված պարտավորություններն ինքնին կհանգեցնեն Սահմանադրության որևէ կոնկրետ նորմի հետ անհամապատասխանելիության, այն դեպքում, երբ նման միջազգային պայմանագրերը որպես կանոն սահմանում են վարկի չափ, վարկի տրամադրման ժամկետ, վարկի օգտագործման համար հաշվարկվող տոկոսներ և վարկավորման նպատակ (այդ թվում նաև՝ վարկի օգտագործման ուղղությունները), ինչը ևս վկայում է այն մասին, որ սահմանադրի կողմից նշված միջազգային պայմանագրերի առնչությամբ նախնական սահմանադրական վերահսկողության կառուցակարգերը պետք չէ ենթարկել նեղ մեկնաբանության: Ուստի գտնում են, որ յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքում վավերացման ենթակա միջազգային պայմանագրով ամրագրված պարտավորությունների սահմանադրականությունը որոշելիս Սահմանադրական դատարանը պարտավոր է բովանդակային առումով գնահատման առարկա դարձնել համապատասխան միջազգային պայմանագրով ամրագրված բոլոր պարտավորությունները, մասնավորապես՝ թե որքանով են այդ պարտավորությունները բխում դրա սահմանադրական նպատակից և որքանով են այդպիսի պարտավորություններն ի գործ ապահովելու այդ նպատակի կենսագործումը: Այլ կերպ ասած, Սահմանադրական դատարանի

կողմից միջազգային պայմանագրով ամրագրված պարտավորությունների սահմանադրականությունը որոշելիս Սահմանադրությամբ ամրագրված իր սահմանադրական առաքելության իրականացումը կհամարվի ապահովված միայն վերը նշված հանգամանքները գնահատելու պարագայում:

Վերոնշյալի համատեքստում անդրադառնալով քննության առարկա գործով միջազգային պայմանագրի առնչությամբ Սահմանադրական դատարանի կողմից կայացված որոշմանը՝ հարկ եմ համարում արձանագրել հետևյալը.

Այսպես, Սահմանադրական դատարանը 2024 թվականի նոյեմբերի 26-ի ՍԴՈ-1760 որոշմամբ Հայաստանի Հանրապետության ու Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև «Համընդհանուր առողջապահական ծածկույթի ծրագրի իրականացում» վարկային համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունները ճանաչել է Սահմանադրությանը համապատասխանող առավելագույն այն պատճառաբանության հիման վրա, որ «(...) Համաձայնագրով Հայաստանի Հանրապետության կողմից ստանձնվող պարտավորությունները վերաբերելի են Ազգային ժողովի ու Կառավարության լիազորություններին, և Համաձայնագրի վավերացման նպատակահարմարության հարցը գտնվում է հիշյալ մարմինների լիազորությունների տիրույթում»:

Իմ գնահատմամբ՝ վերոնշյալ միջազգային պայմանագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու համար նախևառաջ պետք է պարզվեր այն հանգամանքը, թե արդյո՞ք քննարկման առարկա միջազգային պայմանագրից բխող պարտավորությունների նպատակը սահմանադրականության տեսանկյունից խնդիր չի հարուցում, որպիսի հարցի առնչությամբ պատասխան ստանալու պարագայում միայն Սահմանադրական դատարանը կարող էր գալ պայմանագրով ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանելու վերաբերյալ եզրահանգման: Մինչդեռ Սահմանադրական դատարանը, անհրաժեշտ չհամարելով բովանդակային առումով բացահայտելու սույն գործի քննության առիթ հանդիսացող միջազգային պայմանագրով ամրագրված պարտավորությունների նպատակի սահմանադրականությունը, այդ միջազգային պայմանագրի վավերացման նպատակահարմարության հարցի գնահատումը դիտարկել է որպես Ազգային ժողովի ու Կառավարության լիազորություն՝ անտեսելով սահմանադրի կողմից միջազգային պայմանագրի վավերացման առնչությամբ Սահմանադրական դատարանին վերապահված լիազորության էությունն ու նշանակությունը: Նման պայմաններում կարելի է ենթադրել, որ Սահմանադրական դատարանը միջազգային պայմանագրի վավերացման առնչությամբ նախնական սահմանադրական վերահսկողության լիազորությունը վերածել է լրկ ձևական լիազորության:

Բացի այդ, նաև հատկանշական է, որ նախքան Սահմանադրական դատարանի կողմից սույն գործի քննության առիթ հանդիսացող միջազգային պայմանագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելը՝ Սահմանադրական դատարանը, հիմք ընդունելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 74-րդ հոդվածի 4-րդ մասը, 2024 թվականի հոկտեմբերի 4-ի ՍԴՈ-150 որոշմամբ որոշել է գործի դատաքննությունն իրականացնել բանավոր ընթացակարգով՝ հաշվի առնելով գործի հանգամանքների առավել արդյունավետ բացահայտման անհրաժեշտությունը:

Նշվածի կապակցությամբ հարկ եմ համարում արձանագրել, որ թեև գործի բանավոր քննության ընթացքում Սահմանադրական դատարանի կողմից Կառավարության ներկայացուցչին տրվել են հարցեր նշված միջազգային պայմանագրերով ամրագրված պարտավորություններից բխող նպատակների բացահայտման վերաբերյալ, այդուհանդերձ թե՛ վերջինիս կողմից ներկայացված բացատրություններով և թե՛ քննարկվող դիմումին կից ներկայացված փաստաթղթերով Կառավարությանը չի հաջողվել հիմնավորել նշված միջազգային պայմանագրով ամրագրված պարտավորությունների նպատակահարմարությունը, ինչը տվյալ դեպքում անտեսվել է Սահմանադրական դատարանի կողմից այնքանով, որքանով այդ հարցի պարզումը թողնվել է Ազգային ժողովի և Կառավարության լիազորությունների տիրույթում:

Միաժամանակ հարկ եմ համարում նշել, որ Հայաստանի Հանրապետության ու Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև «Համընդհանուր առողջապահական ծածկույթի ծրագրի իրականացում» վարկային համաձայնագրի Հավելված 1-ում ընդհանրական կերպով սահմանվել է, որ ծրագրի նպատակներն են բարելավել առաջնային բժշկական օգնության որակը և իրագործումը, բարձրացնել վարկառուի առողջապահական ծախսերի արդյունավետությունը և նվազեցնել առողջապահական ծառայություններից օգտվելու ֆինանսական խոչընդոտները: Համաձայնագրի մյուս հավելվածներում և դրոյթներում իրենց ամրագրումն են ստացել այն պարտավորությունները, որոնք ուղղված են հիշյալ նպատակների կենսագործմանը:

Ելնելով վերոգրյալից և հիմք ընդունելով սույն հատուկ կարծիքի 1-ին բաժնում տեղ գտած պատճառաբանությունները՝ գտնում եմ, որ սույն գործի քննության առիթ հանդիսացող միջազգային պայմանագրով ստանձնված պարտավորությունների սահմանադրականությունը գնահատելու նպատակով Սահմանադրական դատարանը պետք է բովանդակային առումով քննարկման առարկա դարձներ Հայաստանի Հանրապետության ու Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև «Համընդհանուր առողջապահական ծածկույթի ծրագրի իրականացում» վարկային համաձայնագրի Հավելված 1-ով սահմանված

Նպատակների համապատասխանությունը Սահմանադրության 1-ին հոդվածին, 85-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 86-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետին և 87-րդ հոդվածի 1-ին մասին: Ընդ որում, Սահմանադրական դատարանի հետևությունը պետք է հիմնված լիներ հիշյալ համաձայնագրով ստանձնած բոլոր պարտավորությունների գնահատման վրա հետապնդվող նպատակին հասնելու հնարավորության, այդ թվում՝ Հայաստանի Հանրապետության կողմից ստանձնվող պարտավորությունների նպատակահարմարության տեսանկյունից:

Ամփոփելով վերը նշվածը՝ գտնում եմ, որ միայն վերոնշյալ պարագայում Սահմանադրական դատարանի՝ Սահմանադրությամբ ամրագրված առաքելությունը կարող էր համարվել լիարժեքորեն կատարված, որպիսի պարագայում և գտնում եմ, որ խնդրահարույց է քննարկվող միջազգային պայմանագրով ստանձնվելիք պարտավորությունների համապատասխանությունը Սահմանադրությանը:

ԲԱԺԻՆ II

Բացի վերոնշյալից, հարկ եմ համարում անդրադառնալ նաև սույն գործի հարուցման հիմք հանդիսացած դիմումի պատշաճ ներկայացված չլինելու հանգամանքին.

Այսպես՝ «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի՝ «Միջազգային պայմանագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության որոշումը» վերտառությամբ 74-րդ հոդվածի 6-րդ մասում նշված որոշումներից որևէ մեկն ընդունելու համար անհրաժեշտ է օրենքով սահմանված կարգով Սահմանադրական դատարան ներկայացված դիմում: Հակառակ դեպքում, եթե առկա չէ թույլատրելի եղանակով ներկայացված դիմում կամ այն չի համապատասխանում օրենքով սահմանված պահանջներին, ապա Սահմանադրական դատարանն իրավասու չէ ըստ էության որոշում ընդունել միջազգային պայմանագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցի վերաբերյալ:

«Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքը սահմանում է դիմումին ներկայացվող պահանջները և Սահմանադրական դատարանի դիմումի ներկայացման եղանակը: Միաժամանակ նշված օրենքում ամրագրված իրավանորմերի բովանդակությունից հետևում է, որ Սահմանադրական դատարանում գործերի քննության միակ հնարավոր առիթը դիմումն է, որը պետք է ներկայացվի իրավասու անձի կողմից, համապատասխանի «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքով դիմումին ներկայացվող պահանջներին և ներկայացված լինի թույլատրելի եղանակով:

«Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի իրավակարգավորումները (22-րդ հոդվածի 1-ին մաս, 24-րդ հոդվածի 1-ին մաս, 46-րդ հոդվածի 2-րդ մաս, 74-րդ հոդվածի 1-ին մաս, 88-րդ հոդվածի 6-րդ մաս) թույլ են տալիս կատարել հետևյալ դատողությունները.

- մինչև Ազգային ժողովի կողմից միջազգային պայմանագրի վավերացումը դրանում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցով Սահմանադրական դատարան դիմելու իրավասությունը վերապահված է Կառավարությանը.

- այդ հարցով Սահմանադրական դատարան ներկայացվող դիմումը պետք է լինի իրավասու անձի կողմից ստորագրված.

- այդ հարցով դիմումը կարող է թղթային եղանակով ներկայացվել Սահմանադրական դատարան առանց նախապայմանների.

- այդ հարցով դիմումը կարող է էլեկտրոնային եղանակով ներկայացվել Սահմանադրական դատարան միայն այն դեպքում, երբ Սահմանադրական դատարանում առկա են համապատասխան տեխնիկական հնարավորություններ:

Վերահաստատելով միջազգային պայմանագրերում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանությունը որոշելու վերաբերյալ գործերով Սահմանադրական դատարանի կողմից կայացված որոշումների (օրինակ՝ ՍԴՈ-1581, ՍԴՈ-1620, ՍԴՈ-1622, ՍԴՈ-1674, ՍԴՈ-1676, ՍԴՈ-1706, ՍԴՈ-1734, ՍԴՈ-1746 և այլն) կապակցությամբ իմ կողմից ներկայացված՝ հատուկ կարծիքներում արտահայտված դիրքորոշումները՝ գտնում եմ, որ գործող իրավակարգավորումների պայմաններում Սահմանադրական դատարանում համապատասխան տեխնիկական հնարավորությունների առկայությունը և դրանով պայմանավորված՝ էլեկտրոնային եղանակով դիմումներ ընդունելու, դրանց հիման վրա գործեր քննելու Սահմանադրական դատարանի իրավասությունը պետք է հավաստվեն Սահմանադրական դատարանի համապատասխան իրավական ակտով: Այսինքն՝ Սահմանադրական դատարանի դիմող հնարավոր սուբյեկտները (դրա իրավունքն ունեցող անձինք) Սահմանադրական դատարանի համապատասխան իրավական ակտից պետք է իրազեկվեն, որ Սահմանադրական դատարանում առկա են էլեկտրոնային եղանակով դիմումներ ընդունելու համապատասխան տեխնիկական հնարավորություններ, ինչպես նաև տեղեկանան էլեկտրոնային այն հարթակի մասին, որով Սահմանադրական դատարանն ընդունելու է էլեկտրոնային եղանակով ներկայացվող դիմումները, և միայն այդ պայմաններում անձինք կարող են էլեկտրոնային եղանակով դիմումներ ներկայացնել Սահմանադրական դատարան:

Ասվածի հիմքում ընկած է այն հանգամանքը, որ առանց համապատասխան իրավական հիմքի հնարավոր չէ միանշանակ եզրահանգում կատարել այն մասին, թե Սահմանադրական դատարանում առկա են արդյոք էլեկտրոնային եղանակով դիմումներ ընդունելու

համապատասխան տեխնիկական հնարավորություններ, իսկ նման եզրահանգման հիմքում պետք է ընկած լինի Սահմանադրական դատարանի համապատասխան իրավական ակտը, որում պետք է նշված լինի էլեկտրոնային այն հարթակը, որի միջոցով դիմումների ներկայացումը Սահմանադրական դատարանը համարելու է ընդունելի, ինչպես նաև տեղեկատվական տեխնոլոգիաների տեխնիկական միջոցների այն գործիքակազմը, որի միջոցով Սահմանադրական դատարանում իրականացվելու է էլեկտրոնային փաստաթղթում առկա էլեկտրոնային ստորագրության իսկության ստուգումը: Դրա միջոցով Սահմանադրական դատարան դիմող անձանց համար հստակ և կանխատեսելի կլինի ոչ միայն այն, թե Սահմանադրական դատարանի կողմից որ հարթակի միջոցով են ընդունվում էլեկտրոնային եղանակով ներկայացվող դիմումները, այլև այն, թե տեղեկատվական տեխնոլոգիաների տեխնիկական միջոցների ինչ գործիքակազմով է Սահմանադրական դատարանում պարզվում ստացված դիմումի՝ իրավասու անձի կողմից ստորագրված լինելու հանգամանքը:

Ձևնարկվող դեպքում սույն գործի նյութերում առկա է թղթային տարբերակով դիմում, որի վրա առկա չէ դիմողի ստորագրություն:

Նկատի ունենալով, որ սույն գործի նյութերում առկա դիմումի թղթային օրինակում բացակայում է որևէ ստորագրություն և Սահմանադրական դատարանի կողմից գործի քննության առիթ համարված դիմումի վրա առկա է միայն նշում էլեկտրոնային ստորագրությամբ հաստատված լինելու մասին, հարկ եմ համարում անդրադառնալ Սահմանադրական դատարան էլեկտրոնային փաստաթղթի ձևով դիմում ներկայացնելու հարցին:

Ելնելով միջազգային պայմանագրերում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանությունը որոշելու վերաբերյալ գործերով Սահմանադրական դատարանի կողմից կայացված որոշումների (օրինակ՝ ՍԴՈ-1581, ՍԴՈ-1620, ՍԴՈ-1622, ՍԴՈ-1674, ՍԴՈ-1676, ՍԴՈ-1706, ՍԴՈ-1734, ՍԴՈ-1746 և այլն) կապակցությամբ իմ կողմից ներկայացված՝ հատուկ կարծիքներում վկայակոչված՝ «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի և «Էլեկտրոնային փաստաթղթի և էլեկտրոնային թվային ստորագրության մասին» օրենքի վկայակոչված իրավական նորմերի վերլուծությունից՝ կարելի է արձանագրել, որ էլեկտրոնային թվային ստորագրությամբ պաշտպանված, էլեկտրոնային փաստաթուղթ համարվող դիմումն ունի նույն իրավական նշանակությունը, ինչն ունի իրավասու անձի կողմից ձեռագիր ստորագրված դիմումը հետևյալ պայմանների միաժամանակյա առկայության դեպքում.

- հաստատվել է էլեկտրոնային թվային ստորագրության իսկությունը, այսինքն՝ առկա է էլեկտրոնային թվային ստորագրության ստուգման տվյալների և միջոցների կիրառման հնարավորություն և կիրառման դրական արդյունք, որը նույնականացնում է ստորագրող անձին.

- չկան բավարար ապացույցներ այն մասին, որ փաստաթուղթը փոփոխվել կամ կեղծվել է այն պահից, երբ այն հաղորդվել և (կամ) տրվել է պահպանության, բացառությամբ այն դարձուհանակ փոփոխությունների, որոնք անհրաժեշտ և անխուսափելի են այդ էլեկտրոնային փաստաթղթի հաղորդման և (կամ) պահպանման համար:

Վերոգրյալի հաշվառմամբ կարծում եմ, որ էլեկտրոնային փաստաթղթաշարժի համակարգի միջոցով դիմումների ներկայացումն ընդունելի համարելու պայմաններում անգամ սույն դեպքում գործի քննության առիթ համարված դիմումին կարող էր տրվել դիմողի («Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 46-րդ հոդվածի 2-րդ մասի հիմքով նրա անունից հանդես եկող իրավասու անձի) ձեռագիր ստորագրությամբ ամրագրված փաստաթղթի նշանակություն միայն վերը նշված պայմանների միաժամանակյա առկայության դեպքում, քանի որ միայն այդ դեպքում հնարավոր կլիներ արձանագրել, որ դիմումն իսկապես ստորագրվել է դիմողի («Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 46-րդ հոդվածի 2-րդ մասի հիմքով նրա անունից հանդես եկող իրավասու անձի) կողմից: Մինչդեռ Սահմանադրական դատարանում էլեկտրոնային թվային ստորագրության իսկությունը ստուգելու տեխնիկական հնարավորությունների առկայության մասին իրավական ակտի բացակայության պայմաններում, ինչպես նաև սույն գործի նյութերում առկա դիմումի վրա որևէ ստորագրության բացակայության պայմաններում, կարծում եմ, որ ներկայացված դիմումը պետք է համարվեր իրավասու անձի կողմից չստորագրված, ուստի պետք է վրա հասնեին «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 26-րդ հոդվածով նախատեսված հետևանքները, այն է՝ դիմողը պետք է եռօրյա ժամկետում Սահմանադրական դատարանի աշխատակազմի կողմից տեղեկացվեր դիմումի՝ «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածին անհամապատասխանության մասին, ինչի արդյունքում դիմողը նաև կկարողանար օգտվել դիմումը «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի պահանջներին համապատասխանեցնելու օրենսդրական հնարավորությունից:

Միաժամանակ, եթե Սահմանադրական դատարանը համարել է, որ սույն դեպքում առկա է էլեկտրոնային թվային ստորագրությամբ պաշտպանված էլեկտրոնային փաստաթուղթ, որն ունի նույն իրավական նշանակությունը, ինչն ունի անձի ձեռագիր ստորագրությամբ ամրագրված փաստաթուղթը, ապա կարծում եմ, որ նման եզրահանգում կատարելու համար սույն գործում առնվազն պետք է առկա լիներ Սահմանադրական դատարանի աշխատակազմի կողմից կազմված փաստաթուղթ այն մասին, որ տվյալ դեպքում իսկապես առկա է

Էլեկտրոնային թվային ստորագրությամբ պաշտպանված Էլեկտրոնային փաստաթուղթ, և Սահմանադրական դատարանի աշխատակազմը ստուգել է ստորագրության իսկությունը՝ պարզելով, որ այդ փաստաթուղթը ստորագրվել է դիմողի («Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 46-րդ հոդվածի 2-րդ մասի հիմքով նրա անունից հանդես եկող իրավասու անձի) կողմից: Մինչդեռ սույն գործում նման փաստաթղթի բացակայության պայմաններում անհասկանալի է, թե ինչպես է սույն գործի քննության առիթ համարված դիմումին տրվել դիմողի («Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 46-րդ հոդվածի 2-րդ մասի հիմքով նրա անունից հանդես եկող իրավասու անձի) ձեռագիր ստորագրությամբ ամրագրված փաստաթղթի նշանակություն, այլ կերպ ներկայացված փաստաթուղթն ինչ հիմքով է համարվել իրավասու անձի կողմից ստորագրված:

Սույն հատուկ կարծիքի 2-րդ բաժնի՝ վերոգրյալ դիրքորոշումների լույսի ներքո էլ կարծում եմ, որ սույն գործով առկա չէ թույլատրելի եղանակով ներկայացված, «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքով դիմումին ներկայացվող պահանջներին բավարարող դիմում, որպիսի պայմաններում Սահմանադրական դատարանն իրավասու չէր սույն գործով ընդունել ըստ էության որոշում: Միաժամանակ հարկ եմ համարում ընդգծել, որ տվյալ դեպքում նաև առկա չէին ինչպես գործի քննությունը մերժելու, այնպես էլ գործի վարույթը կարճելու հիմքեր: Կարծում եմ, որ տվյալ դեպքում սահմանադրական դատավարության կողմը չի կարող զրկվել սահմանադրական արդարադատություն ստանալու իրավունքից, քանի որ Սահմանադրական դատարանի աշխատակազմի կողմից նրան պետք է տրամադրվեր օրենքով սահմանված ժամկետը՝ առկա թերությունները շտկելու և դիմումը «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի պահանջներին համապատասխանեցնելու համար:

¹ «Միջազգային պայմանագրերի մասին» օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մաս:

² Սահմանադրության 116-րդ հոդվածի 1-ին մաս:

³ «Միջազգային պայմանագրերի մասին» օրենքի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մաս:

⁴ Սահմանադրության 168-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետ:

⁵ Այս լիազորությունն առավել մանրամասն կարգավորված է «Սահմանադրական դատարանի մասին» օրենքի 74-րդ հոդվածում:

⁶ «Միջազգային պայմանագրերի մասին» օրենքի 12-րդ հոդվածի 3-րդ մաս:

⁷ 2015 թվականի փետրվարի 27-ի դրությամբ գործող «Միջազգային պայմանագրերի մասին» օրենքի 22-րդ հոդվածի 2-րդ մաս և ներկա դրությամբ գործող «Միջազգային պայմանագրերի մասին» օրենքի 17-րդ հոդվածի 1-ին մաս:

Դատավոր՝

Ե. Խունդկարյան

«6» դեկտեմբերի 2024 թ.

Պաշտոնական հրապարակման օրը՝ 12 դեկտեմբերի 2024 թվական:

Փոփոխման պատմություն

Փոփոխող ակտ

Համապատասխան ինկորպորացիան

Փոփոխված ակտ

Փոփոխող ակտ

Համապատասխան ինկորպորացիան